

Nr 220.

Uppläst och godkänd hos Första kammaren den 30 maj 1911.

— — — — Andra kammaren den 30 maj 1911.

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anläggande af ett statens kraftverk vid Älfkarleby.

(Statsutskottets utlåtande Nr 88.)

Till Konungen.

I en den 3 sistlidne mars till Riksdagen aflåten proposition (nr 108) har Eders Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att dels för anläggande af ett statens kraftverk vid Älfkarleby bevilja ett anslag af 9,210,000 kronor samt däraf för år 1912 anvisa ett belopp af 3,450,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 1,650,000 kronor, dels ock för möjliggörande af berörda anläggning medgifva, att

mellan Eders Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Söderfors bruks aktiebolag och Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag, å andra sidan, må afslutas aftal i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett berörda statsrådsprotokoll bilagdt, af bolagen undertecknad aftal.

Den nationalekonomiska betydelsen däraf, att de ofantliga naturrikedomar, som ligga i våra vattenfall, tillgodogöras genom att tagas i produktionens tjänst, synes Riksdagen uppenbar; och har denna betydelse också vederbörligen blifvit beaktad af Riksdagen, som anvisat synnerligen betydande belopp för tillgodogörande af statens vattenkraft vid Trollhättan och Porjus. Att jämväl den stora vattenkraft, hvaröfver staten kan förfoga vid Älfkarleby, bör göras fruktbarande för landet, därom synes, enligt Riksdagens förmenande, ej böra råda något tvifvel. Riksdagen är jämväl af den öfvertygelse, att detta ändamål bäst främjas genom att staten, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, för tillgodogörande af kraften i vattenfallen vid Älfkarleby därstädes anlägger en kraftstation, hvarifrån staten må kunna för skäligt pris tillhandahålla elektrisk kraft för industriens, näringarnas och kommunikationernas behof och på sådant sätt blifva i stånd att mäktigt verka för dessas upphjälpande och utveckling samtidigt som staten beredes en afsevärd inkomst.

Hvad Eders Kungl. Maj:t i detta afseende föreslagit har synts Riksdagen väl grundadt, men Riksdagen har likväl med hänsyn till de betydliga belopp, som under senare åren bundits vid likartade företag, icke kunnat undgå att finna förhandenvarande förhållanden i viss mån ägnade att ingifva tvekan i fråga om att redan nu, innan ännu fullständig erfarenhet rörande dessas ekonomiska bärighet vunnits, besluta den af Eders Kungl. Maj:t föreslagna anläggningen och bevilja medel därtill.

Den tvekan, som kan hafva rådt i detta afseende hos Riksdagen, har emellertid blifvit häfd dels af hvad departementschefen anført i fråga om det föreslagna Älfkarlebyverkets rentabilitet, dels ock af det förhållande, att Trollhätte kraftverk, hvilket torde erbjuda stor likhet med det nu föreslagna, redan under det första året efter dess tillkomst gifvit en afsevärd nettoinkomst.

Det vid Trollhättan sålunda redan vunna resultatet torde innebära anledning till förväntan, att jämväl den nu föreslagna anläggningen skall visa sig ekonomiskt bärkraftig. Vidare får man, enligt Riksdagens förmenande, ej förbise, att hvarje uppskof med utförandet af denna anläggning medför en betydande förlust ej blott för staten, såsom producent af elektrisk kraft, utan äfven för konsumenterna af sådan kraft, hvilka genom anläggningens undanskjutande betagas möjligheten att så snart som vore önskvärdt draga nytta af densamma.

Därjämte lärer den af departementschefen berörda, af anläggningen beroende möjligheten att afsevärdt nedbringa landets stenkolsimport böra tillmätas viss betydelse, när det gäller att bestämma, huruvida denna anläggning lämpligen må uppskjutas eller icke.

Riksdagen, som funnit nu antydda synpunkter vara af afgörande betydelse, har på grund häraf ej funnit sig böra besluta anläggningens undanskjutande, utan anser sig Riksdagen, som ej har något att erinra mot vare sig gjorda kostnadsberäkningar m. m. eller det föreslagna af talet mellan kronan å ena samt Söderfors bruks aktiebolag och Kopparbergs bergslags aktiebolag å andra sidan, alltså böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Riksdagen har likväl i detta sammanhang velat erinra om, att Riksdagen i skrifvelse den 23 mars 1909 i anledning af Eders Kungl. Maj:ts framställning om anslag till anläggning af ledningar för distribuering af elektrisk energi från Trollhättan, jämte det Riksdagen förklarar sig bevilja det äskade anslaget, gjort följande uttalande:

De i statsrådsprotokollet meddelade beräkningarna rörande den väntade afsättningen af elektrisk energi från Trollhätte kraftverk och däraf betingade inkomster synas Riksdagen gifva förhoppning antaga, att kraftverket snart skall visa sig lämna en årlig afkastning tillräcklig att ej blott förränta, utan äfven efter hand återbetala de kapital, som utbetalts för förvärfvandet af vattenkraft och fastigheter för kraftverkets behof äfvensom för själfva anläggningen af detsamma jämte distributionsledningar. Med afseende härå synes det Riksdagen för bedömande af företagets ekonomiska bärighet vara lämpligt, att de belopp, som sålunda nedlagts och ytterligare komma att nedläggas därå, betraktades såsom lån till företaget att af detsamma förräntas och inom viss tid amorteras. Det vore enligt Riksdagens mening önskvärdt, att en plan härför blefve uppgjord. Riksdagen vill erinra, hurusom sedan flera år tillbaka liknande grundsatser tillämpats med afseende å medel, som tillhandahållas telegrafstyrelsen för anläggning af telefonledningar m. m., samt att resultatet häraf torde anses tillfredsställande.

Ett liknande uttalande gjordes i Riksdagens skrifvelse den 1 juni 1910 i anledning af Eders Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af en elektrisk kraftstation vid Porjusfallen i Stora Lule älf.

Då den anläggning, hvartill medel nu äskas, lärer kunna i förvarande afseende fullt jämföras med kraftstationsanläggningarna vid Trollhättan och Porjus, har Riksdagen ansett det böra tagas under öfvervägande, huruvida icke äfven beträffande denna anläggning ett dylikt uttalande vore väl grundadt.

Emellertid hvilar det förslag till förändrad uppställning af riksstaten, som af särskildt tillkallade sakkunnige den 4 oktober 1910 afgifvits och som af Eders Kungl. Maj:t följts vid uppgörande af den riksstat, som nu skall af Riksdagen fastställas, på den förutsättningen, att tillgodoseendet af kapitalbehovet för dylika statens anläggningar icke skall ske genom beviljande af lån, utan genom direkta anslag.

Då Riksdagen ej funnit skäl till erinran mot hvad Eders Kungl. Maj:t i fråga om riksstatens uppställning i detta hänseende föreslagit, har Riksdagen beträffande det nu äskade anslaget icke ansett sig böra fasthålla vid den uppfattning angående lämpligheten af att de beviljade medlen betraktas såsom lån, hvilken uttalats i Riksdagens berörda skrivelser. Däremot anser Riksdagen att i stället för den af Riksdagen tidigare påyrkade amorteringsplanen bör af vattenfallsstyrelsen framläggas en beräkning för en längre tid framåt öfver den afkastning, som det nu ifrågavarande kapitalet väntas lämna. Riksdagen har nämligen ej kunnat bortse från det förhållandet, att det är af vikt för Riksdagen att äga kännedom om såväl de beräkningar, hvilka af styrelsen för statens affärskifvande verk af här ifrågavarande slag anses kunna läggas till grund för verkens ekonomiska drift, som ock i hvilken utsträckning dessa beräkningar under årens lopp visa sig tillförlitliga.

På grund af hvad ofvan anförts och med stöd af den i ärendet förebragta omfattande utredning har Riksdagen dels för anläggande af ett statens kraftverk vid Älfkarleby beviljat ett anslag af 9,210,000 kronor samt däraf för år 1912 anvisat ett belopp af 3,450,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna 1,650,000 kronor, samt dels också för möjliggörande af berörda anläggning medgifvit, att mellan Eders Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Söderfors bruks aktiebolag och Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag, å andra sidan, må afslutas aftal i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af bolagen den 15 december 1910 under-tecknade, vid statsrådsprotokollet den 3 mars 1911 fogade aftal.

Stockholm den 30 maj 1911.

Med undersätlig vörndnad.